

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

VLOGA ZAVODA ZA ZAPOSLOVANJE PRI
ZAPOSLOVANJU DIPLOMIRANIH
EKONOMISTOV

Tanja Vidaković

Koper, 2008

Mentor: asist. dr. Valentina Franca

POVZETEK

Naloga obravnava problematiko zaposlovanja diplomiranih ekonomistov in diplomiranih ekonomistov za management v občini Koper ter pregled ukrepov Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje za aktivno zaposlovanje diplomantov. V ospredju je vprašanje, kakšno vlogo ima zavod pri zaposlovanju brezposelnih oseb tega profila oziroma kako učinkoviti so izvajani ukrepi. Poudarek je na zaposlovanju ekonomistov, ki so iskalci prve zaposlitve in še nimajo delovne dobe. Empirični del naloge zajema kvalitativno raziskavo, ki temelji na metodi intervjuja. Veljavnost raziskav je potrjena s triangulacijo podatkov, ki pomeni uporabo različnih metod pri proučevanju določenega raziskovalnega problema. V nalogi sem veljavnost podatkov potrdila z intervjuvanjem treh različnih oseb in tako raziskala sem, kakšna je vloga zavoda pri zaposlovanju ekonomistov, ki prvič iščejo zaposlitev oziroma, kakšno mnenje imajo le-ti o zavodu ter kako sebe iz gospodarstva, ki bi lahko bili njihovi potencialni delodajalci dojemajo le-te diplomante. Pri pisanju naloge sem prišla do ugotovitve, da se zaposljivost ekonomistov z leti manjša.

Ključne besede: brezposelne osebe, ekonomisti, zavod, ukrepi aktivne politike zaposlovanja

SUMMARY

This diploma thesis deals with the employment of graduates in economics and graduates in economics specialising in management in the Urban Municipality of Koper and provides an overview of the measures adopted by the Employment Service of Slovenia aimed at promoting the active employment of these graduates. The research focus was on the role of the Employment Service in finding employment for the unemployed members of this professional profile and the efficiency of the implemented measures. Special emphasis was put on the employment of first-job-seeking graduates in economics – with no formal years of work experience. The empirical part of the thesis encompasses qualitative research which is based on the interview method. Research validity was assessed using data triangulation, which means that different methods were applied in the investigation of a research problem. The validity of data presented in the thesis I confirmed by means of interviewing three different persons, which will help us investigate the role of the Employment Service in finding employment for first-job-seeking graduates of economics. Moreover, we will find out what the graduates' opinion is of the Employment Service and how the representatives of the business sector, who could be their potential employers, see these graduates. During writing the thesis I found that the employment of graduates in economics and graduates in economics specialising in management in recent years is reducing.

Key words: unemployed, graduates in economics, Employment Service, active employment policy measures

UDK: 331.5-057.85(043.2)

VSEBINA

1	Uvod.....	1
2	Gibanja na področju zaposlovanja in brezposelnosti ekonomistov	5
2.1	Predstavitev ZRSZ (OS Koper).....	5
2.2	Zaposlenost ekonomistov	6
2.3	Potrebe po ekonomistih in kritje potreb	11
2.4	Registrirana brezposelnost ekonomistov	14
3	Delo ZRSZ Koper z brezposelnimi osebami in izvajanje ukrepov na področju zaposlovanja.....	17
3.1	Posredovalna dejavnost ZRSZ Koper.....	18
3.2	Ukrep aktivne politike zaposlovanja (APZ)	20
3.3	Vključenost ekonomistov v programe APZ-a v letu 2007	24
3.4	Uvedba novih ukrepov APZ-a za diplomante v letu 2008.....	25
4	Raziskava o vlogi ZRSZ (OS Koper) pri zaposlovanju diplomantov Fakultete za management Koper.....	29
4.1	Metodologija.....	29
4.2	Rezultati in ugotovitve.....	30
4.2.1	Razlogi za naraščanje brezposelnosti ekonomistov v občini Koper	31
4.2.2	Predlogi za izboljšave na področju zaposlovanja ekonomistov	31
4.2.3	Izvajanje in vključevanje v ukrepe APZ-a	32
5	Sklep.....	35
	Literatura	37
	Viri	37

SLIKE

Slika 1	Prikaz skupnega števila odjavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper) v letih od 2004–2006 po vseh starostih	8
Slika 2	Prikaz število odjavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper), brez delovne dobe po čakalni dobi na zaposlitev	11
Slika 3	Vključitve ekonomistov v ukrepe APZ v letu 2007 na ZRSZ (OS Koper) .	25
Slika 4	Triangulacija podatkov	29

TABELE

Tabela 1	Število prijavljenih ekonomistov na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) v obdobju od leta 2004–2006	7
Tabela 2	Število odjavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper), brez delovne dobe po starosti.....	9
Tabela 3	Število kritij potreb po ekonomistih na ZRSZ (OS Koper) v obdobju od leta 2005–2007 glede na zahtevano stopnjo izobrazbe pri objavi potrebe po delavcu.....	12
Tabela 4	Število kritij potreb po ekonomistih na ZRSZ (OS Koper) v obdobju od leta 2005-2007 glede na razpisano prosto delovno mesto z zahtevano srednješolsko izobrazbo.....	13
Tabela 5	Število registrirano brezposelnih ekonomistov na ZRSZ v letih od 2004–2006 (stanje 31. decembra) v Sloveniji	14
Tabela 6	Število registriranih brezposelnih ekonomistov v letih od 2004-2006 (stanje 31. decembra) na ZRSZ (OS Koper)	15
Tabela 7	Prikaz števila vključitev ekonomistov v ukrepe aktivne politike zaposlovanja v letu 2007 na ZRSZ (OS Koper)	22

KRAJŠAVE

FM	Fakulteta za management Koper
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
OS	Območna služba
APZ	Aktivna politika zaposlovanja
RS	Republika Slovenija
URL	Uradni list Republike Slovenije
VS	Visokošolski študij
ZZSZ	Zavod za zdravstveno zavarovanje
CIPS	Center za informiranje in poklicno svetovanje

1 UVOD

Na Zavodu za zaposlovanje Republike Slovenije (v nadaljevanju zavod) opažajo, da se v zadnjih letih zaradi vedno večjega priliva diplomantov na trg dela razmere spreminjajo, saj se povečuje število registriranih brezposelnih oseb z najvišjimi stopnjami izobrazbe (ZRSZ 2006, 33).

Podobno kot na nižjih ravneh izobrazbe čedalje bolj pomembna postaja smer zaključnega študija, delodajalci pa zahtevajo tudi ustrezne delovne izkušnje.

Zaposlitev namreč hitreje dobijo osebe z izobrazbo, po kateri na trgu dela obstaja večje povpraševanje, stopnja izobrazbe pa igra vedno manjšo vlogo (ZRSZ 2006, 33).

V obdobju od leta 2004 do 2006 se je več kot 30 odstotkov ekonomistov zaposlilo na delovna mesta z zahtevano nižjo stopnjo izobrazbe, to je V. (ZRSZ 2006, 33).

Poleg tega se je začel večati tudi delež dolgotrajno brezposelnih oseb s VII. stopnjo izobrazbe, kar kaže, da vstopa na trg dela vedno več izobraženih mladih ljudi in med njimi vlada vedno večja konkurenca. Tudi njihovo število med registrirano brezposelnimi je vedno višje.

Med vsemi prijavljenimi potrebami po delavcih, kjer delodajalci želijo sodelovanje zavoda, je kar četrtina potreb po kadrih s VII. stopnjo izobrazbe (ZRSZ 2006, 20), kar nam nakazuje, da ima zavod pomembno posredniško vlogo med delodajalcem in iskalcem zaposlitve oziroma ekonomistom ter da je kljub novonastalim tržnim razmeram še vedno dokaj visok odstotek povpraševanja po kadrih s VII. stopnjo izobrazbe.

Zato se bom v projektni nalogi lotila analize vloge zavoda pri zaposlovanju ekonomistov, ki prvič iščejo zaposlitev ter še nimajo uradne delovne dobe¹ na območju občine Koper.

Podlaga za takšno odločitev je med drugim tudi metodologija zavoda, ki število registriranih prijav in odjav brezposelnih diplomantov v bazi brezposelnih oseb razvršča le glede na njihovo izobrazbo oziroma naziv in ne glede na končano fakulteto. Tako se v nalogi iz celote brezposelnih oseb prijavljenih na zavodu omejujem le na tiste z nazivom diplomirani ekonomist in diplomirani ekonomist za management, ki so iskanci prve zaposlitve in nimajo še uradne delovne dobe. V nadaljevanju jih označujem z enotnim izrazom ekonomisti.

Namen projektne naloge je na podlagi zbranih virov in literature celovito predstaviti problematiko zaposlovanja ekonomistov ter vlogo zavoda pri tem ter oceniti učinkovitost njegovih ukrepov pri zaposlovanju ekonomistov na območju občine Koper.

Obstojećih raziskav o brezposelnosti ekonomistov na območju občine Koper ni in je ravno iz tega razloga ta naloga prispevek v to smer raziskovanja ter dodana vrednost.

¹ V delovno dobo sodijo vsa obdobja opravljanja učinkovitega dela v matični državi in v tujini, ki se po predpisih pokojninskega in invalidskega zavarovanja štejejo v zavarovalno dobo.

Namreč na zavodu so opazili, da se je struktura brezposelnosti v Sloveniji v zadnjih petih letih začela spreminjati in sicer že od konca decembra leta 2003, ko je bilo na zavodu prijavljenih največ ekonomistov z nazivi diplomirani ekonomist (VS), diplomirani ekonomist za management ter univerzitetni diplomirani ekonomist (Verša 2004, 25).

Vse do leta 2008 so izmed vseh prijavljenih diplomantov na zavodu še vedno najpogostejši diplomirani ekonomisti, diplomirani ekonomisti za management in univerzitetni diplomirani ekonomisti, kar je zaskrbljujoč podatek in zato sem se odločila ravno temu pojavu posvetiti malo več pozornosti ter ga raziskovati.

Predvsem se bom osredotočila na delo zavoda ter ugotavljala v kakšni meri pripomore z izvajanjem ukrepov aktivne politike zaposlovanja pri zaposlovanju ciljne skupine.

Cilj naloge je skozi obravnavo ugotoviti, ali:

- zavod (OS Koper) dovolj postori za zaposlovanje ekonomistov, ki prvič iščejo zaposlitev in
- ali so ukrepi aktivne politike zaposlovanja za ekonomiste, ki še nimajo delovne dobe in posredovalna dejavnost izvajani s strani zavoda zgolj zaradi formalnosti ali z dejanskim namenom, da se diplomant zaposli.

Na drugi strani pa zaradi lažje orientiranosti navajam cilje zavoda, ki jih želi doseči z izvajanjem ukrepov APZ-a (ZRSZ 2006, 44):

- pospeševanje zaposlovanja,
- zmanjševanje strukturne brezposelnosti,
- odpiranje novih delovnih mest in
- zmanjševanje regionalnih razlik.

Zavod ima pri izvajanju APZ-a pomembno vlogo pri promociji programov in vključevanju skupin brezposelnih oseb v programe, s katerimi skušajo realizirati zastavljene cilje.

Vodstvo zavoda namreč na podlagi programa v svojem poslovnem načrtu jasno definira cilje, sredstva, število vključitev po posameznih programih APZ-a in po posameznih območnih službah (ZRSZ 2006, 44).

Zatem, ko bom proučila in analizirala teorijo ter zbrane statistične podatke, bom v nalogo vključila še empirični del.

Podatke za empirični del naloge, to je obravnavo vloge zavoda pri zaposlovanju ekonomistov v občini Koper pa si bom pridobila z intervjuvanjem:

- na zavodu registriranim brezposelnim diplomantom FM,
- potencialnim delodajalcem, ki zaposluje oziroma bi lahko zaposlil ekonomista in ima sedež v Kopru ter

– vodjo zavoda (OS Koper).

Tako bom lahko ugotovila kakšna je vloga zavoda pri zaposlovanju ekonomistov, ki prvič iščejo zaposlitev oziroma kakšno mnenje imajo le-ti o zavodu ter kako osebe iz gospodarstva, ki bi lahko bili njihovi potencialni delodajalci dojemajo le-te diplomante.

Pri oblikovanju projektne naloge sem se odločila za kvalitativno metodologijo, kar pomeni, da podatki ne bodo izhajali iz števil, temveč iz besed. Rezultati kvalitativnega raziskovanja niso merljivi v osnovnem pomenu besede, temveč so primerni za oblikovanje vtisa in ne za številčno oziroma merljivo definiranje določene teme.

V empiričnem delu projektne naloge bom predstavila rezultate intervjujev ter podala odgovore na vprašanja.

Za kvalitativno raziskavo sem se odločila predvsem zato, ker je ustvarjalen postopek ugotavljanja relativno še neraziskanega problema, medtem ko pri kvantitativni analizi gre izključno za surovo številčenje podatkov, ki jih ni mogoče pripisati nobenega pomena, dokler ni z ostalimi podatki vred analiziran (Kobeja 2001, 70).

Za zbiranje podatkov in ugotavljanje obstoječega stanja bom kot instrument raziskovanja uporabila intervju. Ker obstaja več tipologij razlikovanja vrsta intervjujev, sem se odločila za polstrukturiran intervju. Pri tej vrsti intervjuja bom najprej pripravila vprašanja za vsakega posameznika različna, to je za vodjo OS Koper, za registriranega brezposelnega diplomanta FM in predstavnika kadrovske službe potencialnega delodajalca ekonomista. Glede na potek intervjuja sem pri vsakem intervjuvancu postavila vsebinsko smiselna vprašanja oziroma podvprašanja.

Za to metodo sem se odločila, saj menim, da bom glede na izbrano tematiko projektne naloge tako najlažje prišla do uporabnih informacij s strani potencialnega delodajalca o možnosti zaposlovanja diplomiranih ekonomistov in diplomiranih ekonomistov za management brez delovne dobe v njihovem podjetju, s strani vodje zavoda o trenutnem stanju zaposlovanja le-teh ter morebitnih novostih na tem področju in s strani registriranega brezposelnega diplomanta pa predvsem mnenje o tem koliko jim dejansko zavod z izvajanjem svojih ukrepov in posredovalno dejavnostjo pomaga pri iskanju zaposlitve ter ali so zadovoljni s tem.

Projektna naloga bo sestavljena iz štirih poglavij.

V prvem poglavju bom pisala o gibanju na področju zaposlovanja in brezposelnosti ekonomistov. Najprej bom predstavila zavod (OS Koper), sledila bodo podpoglavja o zaposlenosti ekonomistov, potrebah po ekonomistih in registrirani brezposelnosti ekonomistov.

Sledilo bo poglavje o delu zavoda (OS Koper) z brezposelnimi osebami in izvajanju ukrepov na področju zaposlovanja, kjer bom naredila poudarek na posredovalni dejavnosti zavoda in ukrepih APZ-a.

Uvod

Na podlagi statističnih podatkov bom ugotavljala, kakšna je vključenost ekonomistov v programe APZ-a v letu 2007 ter kot zanimivost v zadnjem podpoglavju pisala o novostih v letu 2008 oziroma o uvedbi novih ukrepov APZ-a za diplomante.

Zadnje poglavje bo zajemalo raziskavo o vlogi zavoda (OS Koper) pri zaposlovanju diplomantov. Pravzaprav bo to poglavje namenjeno raziskavi, čigar metodologijo bom napisala v prvem podpoglavju ter nato analizirala pridobljene rezultate ter jih v naslednjem podpoglavju strnila v ugotovitve.

2 GIBANJA NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA IN BREZPOSELNOSTI EKONOMISTOV

V projektni nalogi bom pisala o vlogi zavoda pri zaposlovanju ekonomistov, ki prvič iščejo zaposlitev ter še nimajo delovne dobe na območju občine Koper. Iz celote prijavljenih brezposelnih ekonomistov na zavodu se bom omejila le na tiste z nazivom diplomirani ekonomist in diplomirani ekonomist za management.

Namen projektne naloge je namreč na podlagi zbranih virov in literature celovito predstaviti problematiko zaposlovanja ekonomistov ter vlogo zavoda pri tem ter oceniti učinkovitost njegovih ukrepov pri zaposlovanju ekonomistov na območju občine Koper. Ravno zaradi tega bom najprej predstavila zavod, njegovo vlogo, naloge, organiziranost in podobno.

Ker obravnavam vlogo zavoda pri zaposlovanju ekonomistov, bom najprej na kratko predstavila zavod ter njegove funkcije, analizirala zbrane statistične podatke o zaposlenosti, potrebah po ekonomistih in kritje potreb ter registrirani brezposelnosti letih in vse skupaj povezala s teorijo.

2.1 Predstavitev ZRSZ (OS Koper)

Zavod je samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda, ki deluje enotno za območje Republike Slovenije.

Ustanovljen je bil na podlagi 61. člena Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Uradni list RS, št. 5/1991). Po Statutu (Uradni list RS, št. 84/1999 in 34/2008) zavoda ima zavod sedež v Ljubljani oziroma Rožni dolini (Statut Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje 2008).

Deluje organizacijsko oziroma funkcionalno na sedežu zavoda z vodstvom in centralno službo, ter v območnih službah za delo, ki so locirane v vseh upravnih enotah, s čimer je teritorialno pokrita celotna mreža za njegovo dejavnost.

Zavod je osrednja ustanova na trgu dela, ki opravlja naloge, ki so opredeljene v Zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti ter v podzakonskih aktih, ki izhajajo iz tega zakona. Poleg tega je zavod nosilec določenih nalog, ki so opredeljene tudi v drugih zakonih ter vladnih dokumentih oziroma programih.

Opravlja tudi nove naloge, ki so povezane z vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Naloge se nanašajo na koriščenje sredstev iz evropskega socialnega sklada ESF, na sistem EURES² in priznavanje pravic. Poleg tega sodeluje z regijskimi razvojnimi agencijami pri pripravi načrtov za razvoj človeških virov.

Nacionalni center za informiranje in poklicno svetovanje NCIPS je član mreže Euroguidance, ki združuje poklicno informativne centre v Evropi in sodeluje z 31-imi državami ter zagotavlja informacije o možnostih poklicnega usposabljanja ter

² Enotni sistem ponudbe in povpraševanja na trgu dela Evropske unije.

izobraževanja v državah članicah. Prav tako skrbi za spletni portal PLOTEUS³ (ZRSZ 2006).

Uporabniki storitev zavoda so predvsem brezposelne osebe, delodajalci, študenti in prosilci za študentska posojila.

Poleg tega so to še osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč pri zaposlovanju in poklicni orientaciji, strokovne institucije in izvajalci programov zaposlovanja, socialni partnerji ter javnost.

Na zavodu je evidenca brezposelnih oseb vodena tako, da brezposelne osebe razvrščajo na podlagi izobrazbe oziroma pri diplomantih po nazivu, ki ga pridobijo po končanem študiju.

Namreč zavod v evidenci brezposelnih oseb kodira izobrazbo, ki jo je oseba pridobila s šolanjem, s pomočjo šifranta poklicne izobrazbe (Verša 2004).

2.2 Zaposlenost ekonomistov

V zadnjih letih se razmere na trgu dela zaradi vedno večjega priliva diplomantov spreminjajo, saj se povečuje število registriranih brezposelnih oseb z najvišjimi stopnjami izobrazbe in med njimi tudi ekonomistov (Verša 2004).

Predstavniki Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve so v letu 2008 stanje prvih iskalcev prve zaposlitve predstavili kot ugodno in pri tem navedli, da se je brezposelnost znižala iz 23.025 v januarju 2005 na 9884 junija 2008.

Podatki niso sporni, vendar pa Študentska organizacija Slovenije ugotavlja, da takšen metodološki pristop zajema le mlade do 25. leta starosti.

Pri tem je treba upoštevati, da se obdobje mladosti pomika proti 30.-emu letu, s čimer večinoma sovпада tudi zaključek študija. In tako povsem drugačno sliko prikaže podatek, da je bilo maja 2008 mladih brezposelnih (od 15. do 25. leta starosti) 6745, kar predstavlja le 11 % vseh brezposelnih.

Vendar je ob upoštevanju še dodatnih 8826 mladih v starosti od 26. do 30. leta opazno, da ima problem večje razsežnosti, saj brezposelni mladi predstavljajo 15.571 oziroma četrtno vseh brezposelnih (Žurnal 2007).

Še preden analiziram tabelo 1, ki zajema podatke o številu prijavljenih ekonomistov na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZZS), bom zaradi lažjega razumevanja le-teh najprej povzela nekatera zakonska določila iz Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ, Uradni list RS, št. 76/2008).

Osebe, zaposlene v RS, prijavi v obvezno zdravstveno zavarovanje zavezanec za plačilo prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje. Zavezanec za plačilo prispevkov je pravna oseba, pri kateri je oseba zaposlena (ZZVZZ, 45. člen).

³ Portal o možnostih izobraževanja v evropskem prostoru.

Osebe, za katere je v ZZVZZ določeno, da morajo biti obvezno zdravstveno zavarovane, so med drugimi tudi osebe, ki so v delovnem razmerju v Republiki Sloveniji (ZZVZZ, 15. člen).

Glede na to, da registrirane brezposelne ekonomiste na zavodu ob nastopu zaposlitve morajo delodajalci prijaviti v obvezno zdravstveno zavarovanje, sklepam, da število prijav v tabeli 1 deloma pomeni tudi število zaposlitev ekonomistov v tem obdobju.

Največ prijav ekonomistov v zdravstveno zavarovanje je bilo v letu 2006, to je 145. V primerjavi z letom 2004 nam to število nakazuje 51-odstotno rast prijav v tem obdobju, kar je razvidno tudi iz tabele 1.

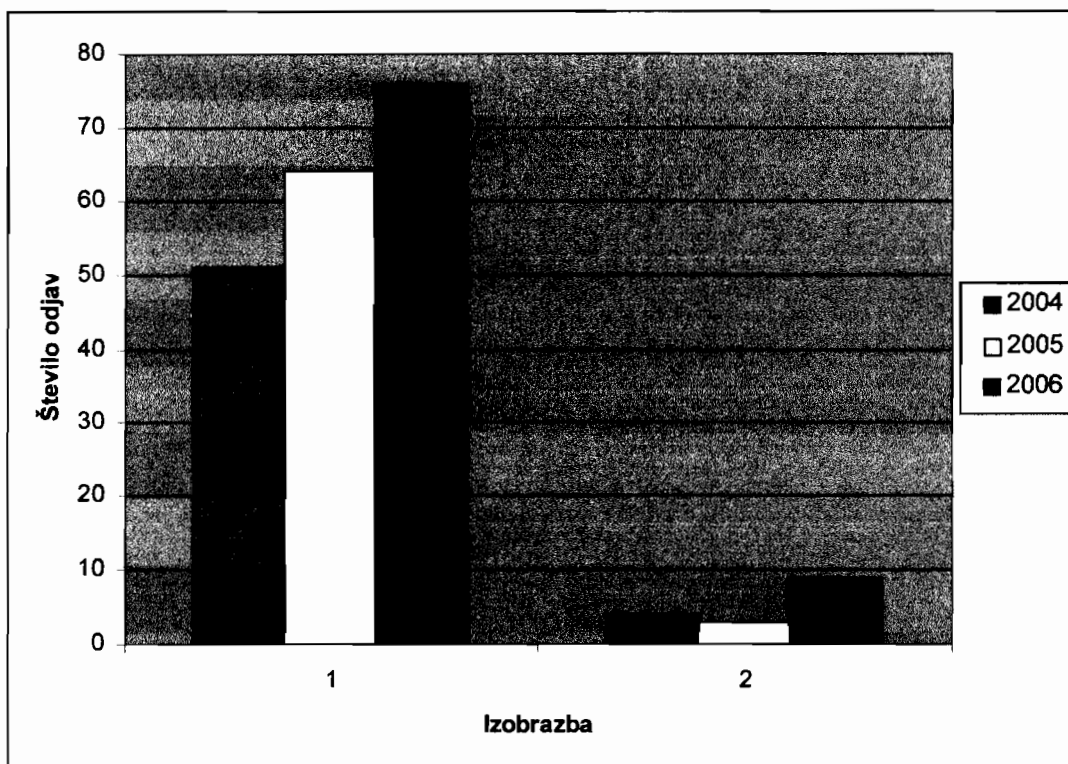
Tabela 1 Število prijavljenih ekonomistov na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) v obdobju od leta 2004–2006

Leto	2004	2005	2006
Diplomirani ekonomisti (VS)	72	124	134
Diplomirani ekonomisti za management(VS)	2	10	11
Skupaj	74	134	145

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008.

Ker je možnih več oseb oziroma zavarovancev, ki se prijavijo v obvezno zdravstveno zavarovanje (ZZVZZ, 15. člen) in ne le na novo zaposleni ekonomisti, ne morem trditi, da tabela ponazarja izključno število zaposlitev ekonomistov v letih od 2004-2006, zato sem število morebitnih zaposlitev ekonomistov poskušala pridobiti z analizo števila odjavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper) v letih od 2004–2006 po starosti, kar prikazuje slika 1.

Slika 1 Prikaz skupnega števila objavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper) v letih od 2004–2006 po vseh starostih

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008.

Iz slike 1 je razvidno, da se je število objav ekonomistov z zavoda od leta 2004 do 2006 povečalo skoraj za polovico. Največje število pa je bilo zabeleženo leta 2005 v starostni skupini od 25-30 let, to je 46 objav.

Ob vsem tem je treba upoštevati dejstvo, da je v zadnjih letih prisoten porast iskalcev zaposlitve na trgu dela z VI. in VII. stopnjo izobrazbe.

Do objav iz evidence brezposelnih oseb pride zaradi različnih razlogov. Najpomembnejši razlog je zaposlitev brezposelne osebe, kar je temeljna aktivnost zavoda, saj posreduje brezposelne osebe delodajalcem.

Kot primer navajam podatke o številu objav diplomantov Fakultete za management v Kopru v letu 2007.

Najpogostejši razlog za izhod diplomantov Fakultete za management Koper iz evidence brezposelnih oseb je zaposlitev, kar velja za slabe tri četrtine (151) diplomantov. Drugi razlog (8,9 odstotka oziroma 18 diplomantov) je vključitev v ukrep APZ, podoben delež (8,4 odstotka oziroma 17) zavzemajo drugi razlogi ter odjava iz evidence (7,9 odstotka oziroma 16) (Franca in Vidic 2007).

Kot razlog odjave se pojavljajo tudi zavrnitve vključitve v ukrepe aktivne politike zaposlovanja. Namen zavoda pri vključevanju brezposelnih oseb v te programe je izboljšati njihove zaposlitvene možnosti, kar ureja 4.b člen Zakona o zaposlovanju in

zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZPB). Zato zavod vse brezposelne osebe iz svojih evidenc skuša pritegniti k vključitvi.

Med razlogi odjave se pojavljajo tudi taki, ki pomenijo prehod brezposelnih oseb v neaktivnost kot je:

- pričetek šolanja,
- trajna nesposobnost za delo in podobno.

Da bi zavod dosegel svoj cilj, to je zaposlovanje brezposelnih oseb, je smiselno, da ima v svoji evidenci osebe, ki so pripravljene in sposobne sprejeti zaposlitev in le-to tudi aktivno iščejo (ZRSZ 2006).

V ukrepe usposabljanja in izobraževanja se prednostno lahko vključijo brezposelne osebe s področja sufisticiranih poklicev in brezposelne osebe brez izkušenj, med katere uvrščam tudi ekonomiste (Zaletel 2006, 50).

Ker se v nalogi osredotočam na diplomante, ki so iskalci prve zaposlitve in nimajo delovnih izkušenj sem v tabeli 2 zbrala podatke o številu objavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper), brez delovne dobe po starosti.

Namreč cilj mi je bil izluščiti izmed vseh objavljenih ekonomistov v obdobju od leta 2004-2006 tiste, ki imajo značilnosti moje obravnavane ciljne skupine.

Tabela 2 Število objavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper), brez delovne dobe po starosti

		2004	2005	2006	Skupaj
Diplomirani ekonomisti (VS)	18 do 25 let	9	8	12	29
	25 do 30 let	16	20	12	48
Diplomirani ekonomisti za management(VS)	18 do 25 let				
	25 do 30 let	1	2	1	4
Skupaj		26	30	25	81

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008.

Upoštevajoč možne razloge odjav oseb z zavoda, sklepam, da je število objavljenih ekonomistov, brez delovne dobe, starih od 18 do 30 let v tabeli 2 določeno predvsem iz razloga zaposlitve brezposelne osebe.

Vplivnost vzroka zavrnitve brezposelne osebe vključitve v ukrepe aktivne politike zaposlovanja bi lahko skoraj izključila, saj menim, da le v majhni meri zaznamuje v tabeli prikazano število odjav.

Registrirane brezposelne osebe na zavodu se v velikem številu vključujejo v ukrepe APZ-a. To trditev bom v nadaljevanju s tabelo tudi utemeljila.

Torej, ne zanikam, da tabela 2 ne zajema odjav, ki so bile tako pogojene, ampak, da nima znatnega vpliva na celotno sliko.

Tretji razlog odjav osebe pa lahko popolnoma izključim, saj tu niso prisotne upokojitve oseb, pričetek šolanja in podobno.

Prišla sem do zaključka, da tabela 2 zajema podatke o dejanski zaposljivosti ekonomistov, ki so ciljna skupina projektne naloge, saj podatki ustrezajo vsem zahtevanim kriterijem.

Naposled lahko trdim, da se zaposljivost ekonomistov z leti manjša.

Najnižja zaposljivost ekonomistov je zaznamovala obdobje 2006, medtem ko je v letu 2005 zaposljivost dosegla vrh s kar tridesetimi zaposlitvami (tabela 2).

Tudi na zavodu ugotavljajo, da se je delež dolgotrajno brezposelnih oseb s VII. stopnjo izobrazbe začel večati, kar kaže, da vstopa na trg dela vedno več izobraženih mladih ljudi in med njimi vlada vedno večja konkurenca, kar je vzrok, da je njihovo število med registrirano brezposelnimi vedno višje (ZRSZ 2006).

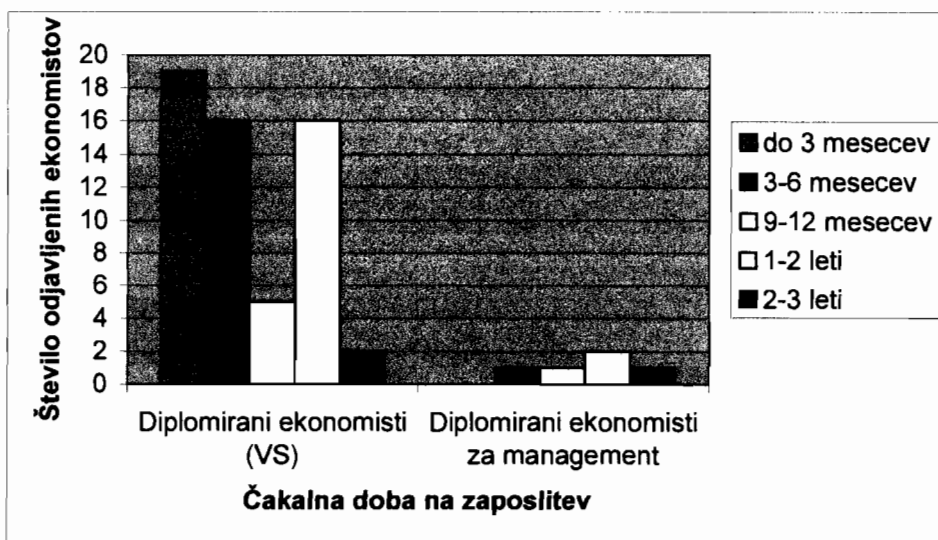
Jagarinec (2006) ugotavlja, da brezposelni s VII. stopnjo izobrazbe imajo v povprečju krajšo čakalno dobo na zaposlitev kot tisti z najnižjimi stopnjami izobrazbe, prav tako je trajanje brezposelnosti pri mladih v povprečju krajše kot pri drugih. Hkrati pa navaja, da so pri mladih tokovi v brezposelnost in iz nje intenzivnejši kot pri vseh brezposelnih.

To pomeni, da morajo biti diplomanti, ki prvič vstopajo na trg dela fleksibilni in se hitro prilagajati spremembam na trgu dela.

Znanje na različnih področjih in prilagodljivost postajata konkurenčna prednost in tu imajo mladi diplomanti prednost zaradi sistema izobraževanja, pridobljenih izkušenj tekom študija, neobremenjenosti s preteklimi vlogami in podobno.

Ogledali si bomo dejansko stanje zadeve s pomočjo slike 2, ki prikazuje število objavljenih ekonomistov z zavoda brez delovne dobe, po čakalni dobi na zaposlitev.

Slika 2 Prikaz število odjavljenih ekonomistov z ZRSZ (OS Koper), brez delovne dobe po čakalni dobi na zaposlitev

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008.

Brez težav lahko iz zgornje tabele razberemo, da se ekonomisti v povprečju zaposlijo v časovnem intervalu od treh do šestih mesecev, kar je sorazmerno kratka čakalna doba v primerjavi s povprečno čakalno dobo vseh brezposelnih oseb.

Brezposelni s VII. stopnjo izobrazbe imajo v povprečju krajšo čakalno dobo kot tisti z najnižjimi stopnjami izobrazbe (ZRSZ 2006, 35).

Razmere na trgu kažejo, da se v praksi najpogosteje pri izboru prve zaposlitve posameznik ne odloča sam, temveč je odvisen od organizacije kot ponudnika zaposlitve in zavoda kot posrednika v njunem razmerju. Pogoj za posredovanje zavoda je prijava posameznik v evidenco brezposelnih oseb (Cvetko 2002, 66).

2.3 Potrebe po ekonomistih in kritje potreb

Če pogledam stanje v letu 2006, lahko ugotovim, da je bilo med vsemi brezposelnimi osebami, ki so bili v letu 2006 prijavljeni na zavodu 3,8 odstotkov s VI. ter 6,9 odstotka brezposelnih s VII. stopnjo izobrazbe (tabela 3).

Tabela 3 Število kritik potreb po ekonomistih na ZRSZ (OS Koper) v obdobju od leta 2005–2007 glede na zahtevano stopnjo izobrazbe pri objavi potrebe po delavcu

		2005	2006	2007
Diplomirani ekonomisti (VS)	neznana	3		
	I. stopnja		1	2
	II. stopnja	2		
	IV. stopnja	4	2	5
	V. stopnja	31	26	47
	VI. stopnja	25	30	29
	VII. stopnja	59	75	88
Diplomirani ekonomisti za management (VS)	neznana	1		
	I. stopnja			1
	V. stopnja	3	2	2
	VI. stopnja		2	
	VII. stopnja	6	7	4
Skupaj		134	145	178

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008.

Če še te podatke primerjam z izobrazbeno strukturo brezposelnih v letu 2005, ugotovim, da se je delež brezposelnih s VII. stopnjo povečal za 0,4 odstotka.

Poleg tega ugotavljam, da so se v obdobju od leta 2005-2006 ekonomisti v več kot 40 odstotkov zaposlili na delovna mesta z zahtevano nižjo, to je V. stopnjo izobrazbe (tabela 3).

Če stanje v občini Koper primerjamo z stanjem zaposlovanja ekonomistov v celotni Sloveniji, je razvidno/ugotovimo, da se z brezposelnostjo vedno bolj soočajo mladi diplomanti, saj osebe s terciarno izobrazbo predstavljajo kar 10,2 odstotka vseh brezposelnih (maj 2008). Po ocenah zavoda je za leto skupno predvidenih 38.589 novih zaposlitev, od katerih naj bi jih bilo le 7600 namenjenih osebam s terciarno izobrazbo.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo že v letu 2007 16.680 novih diplomantov, s tem pa bo predvidoma letos diplomiralo še dodatnih 18.019 absolventov. Torej naj bi se za teh 7600 delovnih mest potegovalo 34.699 diplomantov ter seveda tudi tisti, ki jim preneha delovno razmerje za določen čas (Žurnal 2007).

Tabela 4 Število kritik potreb po ekonomistih na ZRSZ (OS Koper) v obdobju od leta 2005-2007 glede na razpisano prosto delovno mesto z zahtevano srednješolsko izobrazbo

		2005	2006	2007
Diplomirani ekonomisti (VS)	strojni tehnik		1	
	prometni tehnik			1
	trgovinski poslovodja		1	2
	turistični tehnik		1	2
	ekonomski tehnik	21	17	22
	ekonomski tehnik za zavarovalstvo	1		2
	ekonomsko-komercialni tehnik			3
	komercialist	1		1
	upravni tehnik	1	1	
	nižji poslovni sekretar			1
	administrativni tehnik	1		1
	gimnazijski maturant	2	1	1
	srednja strokovna ali splošna izobrazba	4	4	11
	Diplomirani ekonomisti za management (VS)	strojni tehnik	1	
prometni tehnik				1
ekonomski tehnik			2	
ekonomski tehnik za zavarovalstvo		1		
srednja strokovna ali splošna izobrazba		1		1
Skupaj	34	28	29	

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008.

Največ ekonomistov se je zaposlilo na delovnih mestih za katera je bila zahtevana srednješolska izobrazba – smer: ekonomski tehnik, kar je razvidno iz tabele 4. Takšnih zaposlitev je bilo največ v letu 2005, rast pa se ponovi tudi v letu 2007, toda v projektni nalogi sem se omejila le obdobje od leta 2004–2006. Zaposlitev namreč hitreje dobijo osebe z izobrazbo, po kateri na trgu dela obstaja večje povpraševanje, stopnja izobrazbe pa igra vedno manjšo vlogo (ZRSZ 2006, 33). Zavedati se moramo tega, da prihaja do rekonstrukcije kariere.

Kariera so vsa dela, ki jih posameznik opravlja v svojem poklicnem življenju (Cvetko 2002, 21)

Spričo vse hitrejšega zastarevanja poklicev mlajše generacije očitno ne bodo več razmišljale o ustvarjanju »kariere«, ampak o »nizu kariere« ali, bolje rečeno, o graditvi življenjske poti. Posledica tega je zastarevanje poklicev in s tem je povezana tudi hitra fluktuacija zaposlenih (Brečko 2006, 80).

Anketa med tisoči uslužbencev največjih ameriških korporacij je pokazala, da vsak tretji zaposleni opravlja delo, ki v času, ko se je zaposlil, še ni obstajalo. Trend je

opazen tudi v Evropi: V Veliki Britaniji 30–40 odstotkov, v Franciji 20 odstotkov in na Švedskem 25–30 odstotkov zaposlenih v enem letu zamenja poklic (temu moramo prišteti še spremembe poklica v organizaciji). Tudi, če nazivi ostajajo enaki, spreminjajo se vsebine dela (ZRSZ 2008).

2.4 Registrirana brezposelnost ekonomistov

V Sloveniji je bila v letih od 2005–2006 na dan 31. december zabeleženih 1.070 brezposelnih ekonomistov, od tega 95 odstotka diplomiranih ekonomistov in 5 odstotka diplomiranih ekonomistov za management (tabela 5).

Najvišja brezposelnost ekonomistov je zaznamovala leto 2005, nakar se je v letu 2006 znižala za 16,3 odstotka.

Tabela 5 Število registrirano brezposelnih ekonomistov na ZRSZ v letih od 2004–2006 (stanje 31. decembra) v Sloveniji

Leto	Diplomirani ekonomisti (VS)				Skupaj
	nad 18-25 let		nad 25-30 let		
	vsi	ženske	vsi	ženske	
2004	63	52	259	193	322
2005	64	54	317	236	381
2006	40	34	279	202	319

Leto	Diplomirani ekonomisti za management (VS)				Skupaj
	nad 18-25 let		nad 25-30 let		
	vsi	ženske	vsi	ženske	
2004	1	1	14	11	15
2005	5	4	13	10	18
2006	2	2	13	12	15
Skupaj					1.070

Vir: Ministrstvo za šolstvo in šport 2008a.

Na rast brezposelnih s VII. stopnjo izobrazbe vpliva predvsem dejstvo, da se povečuje priliv oseb iz šol z višjimi stopnjami izobrazbe, ki pa po smereh izobrazbe ne ustrezajo povpraševanju na trgu dela (ZRSZ 2006, 33).

Torej tu lahko govorimo o strukturalni brezposelnosti, ki je posledica neuskkljenosti med ponudbo kadrov na trgu delovne sile ter povpraševanjem po njih. Pogost vzrok za ta tip brezposelnosti je hiter tehnološki razvoj, ki spremeni razmerje iskanih kadrov. Naj omenim, da le-ta predstavlja največji problem za državo, saj je lahko dolgotrajna ter lahko prizadene cele generacije ljudi.

Da pa število brezposelnih ekonomistov dejansko narašča, nam dokazujejo podatki iz spodnje tabele 6.

Skratka, očitno je naraščanje brezposelnih ekonomistov, starih od 18–30 let, v obdobju od leta 2004–2006 (tabela 6).

Zanimivo pri tem je, da več kot polovico brezposelnih ekonomistov sestavljajo ženske.

Tabela 6 Število registriranih brezposelnih ekonomistov v letih od 2004–2006 (stanje 31. decembra) na ZRSZ (OS Koper)

Leto	Diplomirani ekonomisti (VS)				Skupaj
	nad 18–25 let		nad 25–30 let		
	vsi	ženske	vsi	ženske	
2004	5	2	25	19	30
2005	6	5	26	18	32
2006	7	3	25	17	32

Leto	Diplomirani ekonomisti za management (VS)				Skupaj
	nad 18–25 let		nad 25–30 let		
	vsi	ženske	vsi	ženske	
2004	-	-	3	2	3
2005	-	-	2	1	2
2006	1	1	2	1	3
Skupaj					102

Vir: Ministrstvo za šolstvo in šport 2008a.

Ponudba dobro izobražene delovne sile in s tem njihova brezposelnost pa se bo po mnenju kadrovske strokovnjakov na regijskem trgu nadaljevala, saj za koprsko regijo velja, da je nadpovprečno število študentov vključenih v dodiplomski študij, prevladujejo pa zlasti kadri s končano družboslovno izobrazbo, med katero uvrščamo tudi ekonomiste (Verša 2004, 21).

3 DELO ZRSZ KOPER Z BREZPOSELNIMI OSEBAMI IN IZVAJANJE UKREPOV NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA

Prvim iskalcem zaposlitve so na voljo različne možnosti, ki jim omogočajo prehod na trg dela. Med njimi je tudi zavod, kar dosega z izvajanjem ukrepov aktivne politike zaposlovanja (APZ) ter s posredovalno dejavnostjo.

Prijava v evidenco brezposelnih oseb je predpogoj za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, za vključitev v zaposlitveno in poklicno svetovanje ter program APZ (Zaletel 2006, 55).

Izvajanje ukrepov APZ-a in posredovalne dejavnosti zavoda se je izkazalo kot učinkovito orodje pri zaposlovanju brezposelnih oseb, med njimi tudi ekonomistov. (Verša 2004, 21).

Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja (APZ) je eden temeljnih dokumentov Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, za leto 2006 ga je Vlada RS na predlog Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve sprejela 27. 12. 2005. Pred kratkim, 23. 2. 2006, je sprejela tudi že revidirani program za leto 2006. Program opredeljuje vrste ukrepov APZ z aktivnostmi, ciljnim skupinami, številom udeležencev in letnim obsegom sredstev.

Program v letu 2006 prinaša nekaj novosti v primerjavi s prejšnjimi leti. Posebna pozornost je namenjena učinkovitosti ukrepov APZ in učinkovitosti njihovega izvajanja s sprotnim spremljanjem izvajanja in nadzorom – opravljeno pa bo tudi ocenjevanje ukrepov, ki ga bo opravil zunanji ocenjevalec. Tudi v program za leto 2006 so vključeni vsi elementi, ki jih predpisuje Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, podrobnejša vsebina in način izvedbe posameznih ukrepov pa sta opredeljena v katalogu ukrepov APZ, ki ga je pripravil Zavod RS za zaposlovanje v soglasju z našim ministrstvom.

Za financiranje programov APZ je bilo v letu 2006 namenjenih 86185843,17 evrov, od tega približno 40 % za ukrep Usposabljanje in izobraževanje, 32 % za neposredno ustvarjanje novih delovnih mest, 19 % pa za spodbude za zaposlovanje. Predvidevamo, da se bo s pomočjo ukrepov APZ 2006 redno zaposlilo 15.900 brezposelnih, 5.300 naj bi jih zaposlitev dobilo prek javnih del, 2.700 brezposelnih pa naj bi se samozaposlilo. V okviru programov, namenjenih ohranjanju delovnih mest, predvidevajo ohranitev približno 1.000 delovnih mest, ki so ogrožena zaradi procesa prestrukturiranja ali zaradi naravnih nesreč in nepredvidenih poslovnih dogodkov (ZRSZ 2006).

Priprave, povezane z vključitvijo brezposelnih oseb v izobraževanje (sodelovanje s področnimi obrtnimi in gospodarskimi zbornicami Slovenije, informiranje in motiviranje brezposelnih oseb za vključitev v program, poglobljeni individualizirani pogovori, poklicno svetovanje, postopki ugotavljanja smiselnosti vključitve v ukrep APZ, izdelava zaposlitvenih načrtov in predlogov vključitve in tako dalje), prične ZRSZ

že v zimskih in zgodnjih spomladanskih mesecih – za vpis v izobraževanje v naslednjem šolskem letu, dejanska vključevanja pa se praviloma začnejo z začetkom šolskega (september) oziroma študijskega leta (oktober).

V šolskem letu 2005/2006 je pri tem prišlo do rahle zakasnitve, saj se program financira iz različnih virov pristojnih ministrstev, predvsem pa iz različnih virov Evropskega socialnega sklada (ESS). Zaradi zahtevnega usklajevanja je ZRSZ pričel brezposelne osebe vključevati v izobraževanje sredi novembra 2005.

Izplačila stroškov izobraževalnega programa (izvajalcem) in pravic (udeležencem do vključno srednješolskega izobraževanja), ki se financirajo iz sredstev ESS, je ZRSZ za nazaj opravil deloma v decembru 2005, deloma pa v januarju in februarju 2006. Izplačila pogodbenih obveznosti dodiplomskega izobraževanja, ki se financirajo iz domačega proračuna, pa so bila v večjem delu opravljena v januarju in februarju 2006. Tekoča izplačila pravic (na primer štipendija, potni stroški) se izplačujejo mesečno. Zaostanki izplačil so tako pokriti, vnaprej pa do zamikov ne bo prihajalo, saj so urejene vse podlage, ki omogočajo izplačila.

3.1 Posredovalna dejavnost ZRSZ Koper

Posredovalna dejavnost zavoda zajema (ZRSZ 2006, 38):

- delo z brezposelnimi osebami (prijava in odjava iz evidence, izdelava zaposlitvenega načrta, posredovanje zaposlitve in dela, zaposlitveno in poklicno svetovanje, napotitve v programe zaposlovanja, sprejemanje vlog in zahtevkov uporabnikov storitev),
- sodelovanje z delodajalci (informiranje in svetovanje, proces posredovanja zaposlitve, uporaba programov APZ, promocija deficitarnih poklicev, e-borza Zoisovih štipendistov),
- doseganje ciljev zavoda z izvedbo posredovalne dejavnosti in podobno.

Vsem ekonomistom, ki so se prijavi v obdobju od leta 2004–2006 v evidenco brezposelnih oseb na so strokovni delavci z zavoda predvideli izvedbo svetovalnih pogovorov in izdelavo zaposlitvenega načrta.

Kljub vabilom se vsi brezposelni ekonomisti na svetovalne pogovore v obravnavanem obdobju niso odzvali.

Šele na podlagi zaposlitvenega načrta zavod posreduje ekonomistu informacije o možnosti zaposlitve, jih vključuje v programe APZ-a ter zagotavlja pomoč specialistov pri odločitvah na poti do zaposlitve. V zaposlitvenem načrtu ekonomista se opredeli (ZRSZ 2006):

- ustrezna zaposlitev,
- način in kraj iskanja zaposlitve,

- dogovor o izboljšanju zaposlitvenih možnosti,
- razpoložljivost ekonomistov zavodu ter
- način medsebojnega obveščanja zavoda o lastnih aktivnostih.

Zavod že vrsto let brezposelne osebe pisno ali po telefonu obvešča o prostih delovnih mestih in jih napotuje na razgovore h delodajalcem.

Običajno se zaposlitveni pogovori izvajajo v prostorih zavoda in s prisotnostjo svetovalke za delodajalce.

Zelo je pomembno, da zavod že na samem začetku brezposelne osebe poskuša vzpodbuditi predvsem k njihovi lastni aktivnosti pri iskanju zaposlitve, saj na zavodu ugotavljajo, da so pričakovanja brezposelnih oseb še vedno predvsem usmerjena na zavod.

Eden izmed temeljnih ciljev zavoda je, da z učinkovitim posredovanjem zaposlitev prispeva k hitrejšemu zaposlovanju brezposelnih oseb in hkrati delodajalcem zagotovi ustrezne kandidate za delovna mesta.

Sodelovanje med zavodom in delodajalci poteka kot informiranje in svetovanje, sodelovanje v procesu posredovanja zaposlitev, zaposlovanje delavcev s pomočjo programov APZ-a, sodelovanje pri razreševanju problematike presežnih delavcev, preko elektronske borze Zoisovih štipendistov in drugih elektronskih storitev.

Delodajalci lahko pridobijo nekatere informacije v mesečnih poročilih zavoda, zloženkah in pisnih gradivih, ki so na voljo v prostorih Uradov za delo ter prek telefona s svetovalcem, ki je zadolžen za stike z delodajalci.

V letu 2005 je zavod delodajalcem in vsem brezposelnim osebam ponudil tudi spletne storitve, ki delodajalcem omogočajo elektronsko prijavo, ponovitev in odjavo prostih delovnih mest, oddajo obvestil o sklenjenih avtorskih pogodbah, izmenjavo dokumentacije z izvajalci javnih del, evidentiranje ankete »Letni plan zaposlitve«, evidentiranje razpisanih kadrovskega štipendij in sporočanje sprememb statusnih podatkov.

Če osebe iz evidence brezposelnih oseb povsem ne izpolnjujejo pogojev, ki jih zahteva delodajalec, se poskušajo z delodajalcem dogovoriti o vključitvi brezposelnih oseb v zaposlitev s pomočjo programov aktivne politike zaposlovanja.

Na zavodu si pri pripravi planov o izvajanju ukrepov APZ-a zastavijo cilje in jih v predvideni časovni periodi poskušajo doseči.

V letu 2006 si je zavod zastavil cilj 1186 zaposlitev, toda cilja ni realiziral, saj je v Kopru ponudba delovne sile je zelo velika, pa tudi večina delodajalcev je skoncentriranih na tem področju. Bilo je zgolj 1151 zaposlitev (ZRSZ 2006).

Ker je povpraševanje po delu večje, imajo delodajalci tudi več možnosti izbire in zato v manjši meri potrebujejo pri iskanju kandidatov sodelovanje zavoda.

3.2 Ukrepi aktivne politike zaposlovanja (APZ)

Poleg posredovalne dejavnosti zavod prvim iskalcem zaposlitve pomaga pri zaposlovanju z izvajanjem ukrepov APZ-a, toda šele ob prehodni izvedbi postopka ugotavljanja smiselnosti vključitve brezposelne osebe v program APZ.

Ukrepi APZ temeljijo na strateških ciljih (ZRSZ 2006):

- pospeševanje zaposlovanja,
- zmanjševanje strukturne brezposelnosti,
- odpiranje novih delovnih mest in
- zmanjševanje regionalnih razlik.

O vključitvi ter izbiri ukrepov odloči na prvi stopnji pooblaščen delavec zavoda, na drugi stopnji pa organ zavoda, ki ga določa statut zakona.

6. člen Pravilnika o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja (Uradni list RS, št. 64/08) navaja, da ciljno skupino tvorijo težje zaposljive brezposelne osebe. To so osebe stare nad 50 let, dolgotrajno brezposelne, brez izobrazbe in delovnih izkušenj, z ugotovljenimi ovirami pri zaposlitvi (zdravstveni in drugi).

Ciljna skupina, ki jo obravnavam v projektni nalogi izpolnjuje pogoje za vključitev v programe ukrepov APZ, saj so to, glede na povpraševanje na trgu dela v občini Koper, težje zaposljive brezposelne osebe brez delovnih izkušenj.

V kategorijo težje zaposljivih oseb spadajo, saj je povpraševanja po kadrih s takšno izobrazbo z leti vedno manjše, medtem ko ponudba z leti narašča.

Zaradi navedenih razmer na trgu dela se veliko ekonomistov zaposli na delovna mesta z zahtevano nižjo stopnjo izobrazbe.

Za občino Koper velja, da prevladujejo zlasti kadri s končano družboslovno višjo strokovno izobrazbo in je zato na trgu dela manjše povpraševanje po takšnih kadrih.

Zavod ima pri izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja vlogo promoviranja programov in vključevanja ciljnih skupin brezposelnih oseb v programe, s katerimi skušajo realizirati zastavljene cilje.

Vključevanje ekonomistov v programe APZ ima pomembno vlogo pri pospeševanju zaposlovanja. Programi znotraj ukrepov APZ zavoda, ki neposredno zadevajo brezposelne ekonomiste, ki prvič vstopajo na trg dela so (ZRSZ 2006, 45):

- informiranje in poklicno svetovanje: Center za informiranje in poklicno svetovanje, poklicna orientacija pred vključitvijo v ukrepe APZ-a),
- svetovanje in pomoč pri zaposlitvi: Klub za iskanje zaposlitve, Delovni preizkus, pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve – delavnice),
- usposabljanje in izobraževanje (program institucionalnega usposabljanja na delovnem mestu),

- spodbude za zaposlovanje (spodbujanje novega zaposlovanja - samozaposlitev),
- neposredno ustvarjanje novih delovnih mest: lokalno zaposlitveni programi - javna dela.

1. V Centru za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS), strokovni delavci zavoda, omogočajo brezposelnim in zaposlenim mladim osebam, pridobivati informacije, pomembne pri načrtovanju oziroma spremembi poklicne poti.

Informatorji obiskovalcem nudijo pomoč pri iskanju različnih informacij s področja izobraževanja, štipendiranja in zaposlovanja ter pomoč pri uporabi pripomočkov za samo-testiranje.

CIPS nudi posameznikom možnost, da se na tak način učijo samoiniciativnosti ter samostojnega odločanja o lastni karieri (Zaletel 2006, 80).

2. Svetovanje in pomoč pri zaposlitvi je ukrep, ki je namenjen brezposelnim osebam, ki pri iskanju zaposlitve potrebujejo manjšo pomoč.

Ukrep sestavljajo naslednje aktivnosti (ZRSZ 2006):

- pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve,
- klub za iskanje zaposlitve,
- delovni preizkus,
- zdravstveno zaposlitveno svetovanje.

Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve je aktivnost, katere namen je aktiviranje in motiviranje brezposelnih oseb za reševanje lastne situacije brezposelnosti na tak način, da si pridobijo veščine, komunikacijske in socialne veščine ter veščine vodenja kariere.

Iz tabele 7 je razvidno, da je v letu 2007 bilo v tovrstno aktivnost vključenih pet ekonomistov, kar predstavlja 29,4 odstotkov vseh vključitev v ukrepe APZ.

Cilj programa je, da člani najdejo najboljšo možno zaposlitve v najkrajšem možnem času.

V klub svetovalci napotujejo brezposelne, ki (ZRSZ 2008):

- imajo vsaj v grobem izoblikovan poklicni cilj,
- jim krajša delavnica oziroma lastno angažiranje niso zadoščale,
- se za to obliko pomoči prostovoljno odločijo,
- so no na zavodu prijavljeni 6 mesecev, razen iskalcev prve zaposlitve, pri katerih zadoščajo 3 meseci od datuma prijave na zavodu.

Tabela 7 Prikaz števila vključitev ekonomistov v ukrepe aktivne politike zaposlovanja v letu 2007 na ZRSZ (OS Koper)

Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve	Diplomirani ekonomisti (VS)	5
Klubi za iskanje zaposlitve		1
Programi institucionalnega usposabljanja		4
Delovni preizkus		2
Spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb		1
Lokalni zaposlitveni programi – javna dela v letu 2006		3
Lokalni zaposlitveni programi – javna dela v letu 2007	Diplomirani ekonomisti za management (VS)	1
	Diplomirani ekonomisti (VS)	16
	Diplomirani ekonomisti za management (VS)	1
Skupaj		17

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008a.

V prvem delu programa se člani usposabljujejo za iskanje zaposlitve, v drugem delu pa intenzivno iščejo zaposlitev na formalne načine, s prijavljanjem na objavljena prosta delovna mesta in na neformalne načine, s ponujanjem.

Podpora skupine in skrbno vodstvo vodje kluba postopoma pripeljeta brezposelnega do dviga samozavesti in posledično tudi do večje aktivnosti. To pa je pogoj za uspešno iskanje zaposlitve.

Klub za iskanje zaposlitve je program intenzivnega usposabljanja brezposelnih oseb za učinkovito in sistematično iskanje zaposlitve. Program traja se izvaja v skupini in traja tri mesece (Zaletel 2006, 81).

V letu 2007 je bil le en od sedemnajstih vključenih ekonomistov v »Klub iskanja zaposlitve«, kar predstavlja 6 odstotkov vseh vključitev v ukrepe aktivne politike zaposlovanja. Ta podatek je razviden iz tabele 7.

Delovni preizkus pri delodajalcu je namenjen preizkusu znanj, veščin, spretnosti in preverjanju interesa brezposelnih oseb za opravljanje določenega poklica oziroma del.

Delodajalcu predstavlja priložnost, da pred sklenitvijo delovnega razmerja s potencialnim bodočim delavcem, preveri njegove spretnosti in sposobnosti.

Delovni preizkus lahko traja največ do enega meseca in v tem času so udeležencu s strani zavoda kriti dejanski stroški javnega prevoza in zdravniškega pregleda, nadomestilo življenjskih stroškov v višini 30 odstotkov, minimalne plače in zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicni bolezni.

Vključitev je opravljena na predlog delodajalca, ki z vlogo izkaže interes, da določeno brezposelno osebo pred možno zaposlitvijo preizkusi.

Brezposelna oseba se lahko vključi v ukrep že v okviru priprave zaposlitvenega načrta. Vključitev v letu 2007 je bilo bistveno manj kot v prejšnjih letih. Namreč zgolj dva ekonomista sta se vključila v ta program, kar predstavlja 11,76 odstotka od vseh vključitev (tabela 7).

Razlog za tako majhno vključitev vidim predvsem v spremenjenem postopku, ki zahteva več dokumentacije in daljši čas trajanja postopka, kar odvrta delodajalce, da bi se odločili za ta ukrep.

V aktivnost *zdravstvenega zaposlitvenega svetovanja* se ekonomisti v letu 2007 niso udeležili.

3. Usposabljanje in izobraževanje je ukrep, ki je namenjen brezposelnim osebam, ki za uspešen nastop na trgu dela potrebujejo dodatno usposabljanje in izobraževanje.

Ukrep sestavljajo naslednje aktivnosti (ZRSZ 2006):

- institucionalno usposabljanje,
- izobraževanje računalniške pismenosti brezposelnih oseb,
- usposabljanje na delovnem mestu,
- program izobraževanja NPK⁴
- PUM – projektno učenje,
- UŽU – usposabljanje za življenjsko uspešnost.

Od vseh navedenih aktivnosti ukrepa, so se ekonomisti, v letu 2007, vključili s 23-odstotnem deležu v program institucionalnega usposabljanja na delovnem mestu (tabela 10).

Program institucionalnega usposabljanja delovnem mestu je aktivnost, s katero povečujejo zaposljivost brezposelnih oseb z dvigom njihove usposobljenosti.

4. V okviru ukrepa »Spodbude za zaposlovanje« zavod izvaja aktivnost spodbujanja novega zaposlovanja, s katerim želijo spodbuditi delodajalce, da se odločijo za zaposlitev tistih skupin oseb, ki se praviloma težje zaposlujejo, med njimi so tudi ekonomisti.

Ukrep zajema naslednje aktivnosti (ZRSZ 2006):

- spodbujanje novega zaposlovanja,
- subvencije za samozaposlitev,
- nadomestitev dela plače invalidu in težje zaposljivi osebi,
- spodbujanje novega zaposlovanja starejših.

⁴ Nacionalna poklicna kvalifikacija.

Namen programa *spodbujanje novega zaposlovanja* je sofinanciranje zaposlitve težje zaposljive brezposelne osebe oziroma izenačevanje možnosti zaposlovanja in pospeševanja zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb.

Ekonomisti so se z 5,9 odstotka vseh vključitev v ukrepe aktivne politike zaposlovanja udeležili tega programa (tabela 7).

5. Neposredno ustvarjanje novih delovnih mest je ukrep, ki zajema aktivnosti:
 - lokalno zaposlitveni programi – javna dela,
 - subvencije zaposlovanja pri izvajanju pomoči na domu, oskrbi invalidov - program »Invalidi invalidom«.

V letu 2007 se je od vseh ekonomistov, ki so bili vključeni v ukrepe APZ, vključilo 23,5 odstotkov v lokalno zaposlitveni program oziroma v javna dela (tabela 7).

3.3 Vključenost ekonomistov v programe APZ-a v letu 2007

Ekonomisti, ki prvič iščejo zaposlitev in so prijavljeni na zavodu imajo pravico in dolžnost se vključiti v programe ukrepov APZ v skladu z zaposlitvenim načrtom, v katerem se določijo in predvidijo dejavnosti pri iskanju zaposlitve in vključevanju v programe APZ. Prej pa se seveda morajo prijaviti v evidenco brezposelnih oseb.

Uslužbenci na zavodu ob prijavi brezposelno osebo kratko informirajo o osnovnih pravicah in obveznostih ter jim izročijo vprašalnik »Moja pot do zaposlitve« ter jih povabijo na informativni seminar, ki ga izvajajo najmanj trikrat mesečno za vse novo prijavljene osebe.

V primeru, ko oseba nima večjih ovir pri iskanju zaposlitve, jo v roku 14 dni povabijo na informativni seminar in izdelavo zaposlitvenega načrta. V nasprotnem primeru pa naročijo na informativni seminar in na individualno izdelavo zaposlitvenega načrta k svetovalcu zaposlitve, najkasneje v roku enega meseca od dneva prijave v evidenco. V njem se določijo in predvidijo dejavnosti pri iskanju zaposlitve in vključevanju v programe aktivne politike zaposlovanja.

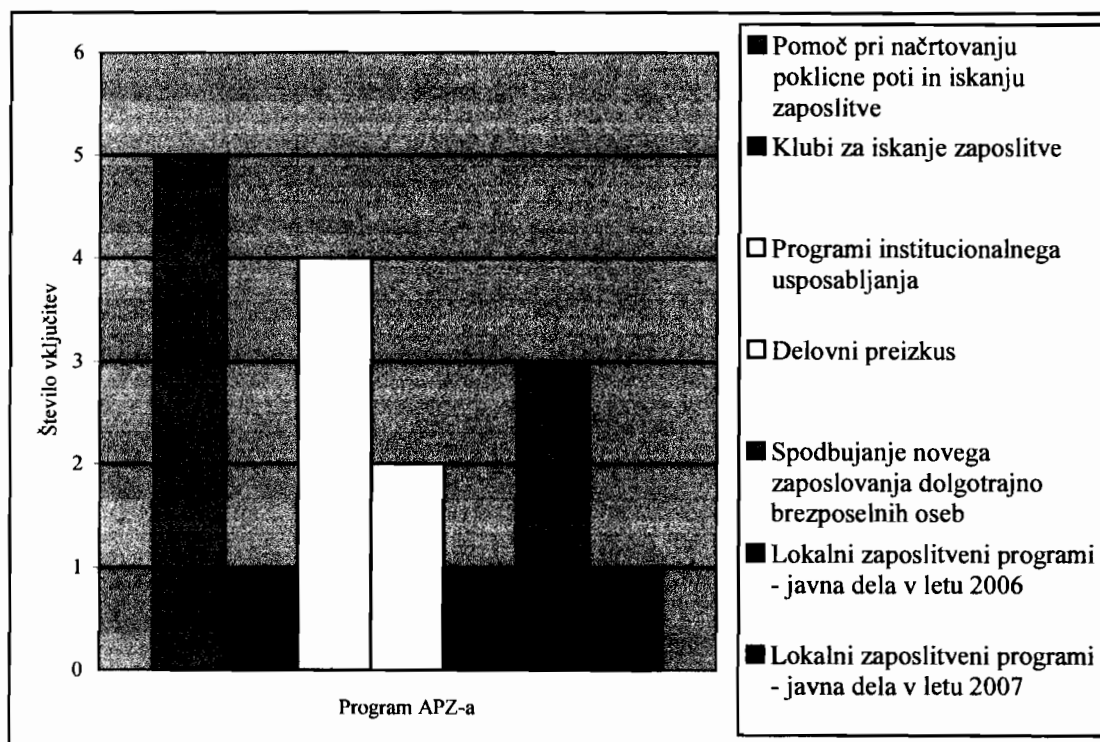
Vse novo prijavljene brezposelne osebe so naročene na ponovno, drugo obravnavo po prijavi v evidenco, pri osebnem svetovalcu v roku dveh mesecev.

Posredovanje v zaposlitev poteka najpogosteje s pisnimi napotnicami, s katerimi brezposelne osebe napotijo k potencialnemu delodajalcu na razgovor oziroma jih obvesti Zavod, da napišejo prošnjo za prosto delovno mesto.

Poleg ukrepov APZ diplomiranih ekonomistov in diplomiranih ekonomistov za management, ki nimajo še delovne dobe, zavod izvaja zgoraj omenjeno posredovalno dejavnost, ki se nanaša na vse brezposelne osebe in med njimi tudi našo ciljno skupino.

Spodnja slika 3 prikazuje število vključitev ekonomistov v ukrepe APZ v letu 2007. Največ vključitev je bilo v ukrep pomoč in načrtovanje poklicne poti in iskanju zaposlitve ter v programe institucionalnega usposabljanja.

Slika 3 Vključitve ekonomistov v ukrepe APZ v letu 2007 na ZRSZ (OS Koper)

Vir: ZRSZ, OE Koper 2008a.

3.4 Uvedba novih ukrepov APZ-a za diplomante v letu 2008

V preteklih letih je bila zaradi velikega obsega brezposelnih oseb APZ usmerjena predvsem k brezposelnim osebami, v prihodnjem obdobju, to je od leta 2007–2013, pa bo usmerjena k delodajalcem.

Potrebe po delovni sili naraščajo, ker sta prisotna tudi gospodarska rast in industrijski razvoj in zato iz vrst brezposelnih oseb zavod ne more zagotoviti kritja potreb vseh delodajalcev.

Prav zato je zavod v letu 2008 vse aktivnosti APZ usmeril na potrebe delodajalcev, tako za novo zaposlovanje kot ohranjanje zaposlitve obstoječim zaposlenim.

Za zagotavljanje potreb delovne sile, ki bo ustrezno usposobljena za konkretno delo, je zavod neposredno sodeloval z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije in Gospodarsko zbornico Slovenije ter bodo prek medsebojnega sporazuma definirali sodelovanje.

Do sedaj na zavodu ni bilo uvedenih posebnih ukrepov, ki bi se izvajali izključno za brezposelne ekonomiste. V letu 2007 pa so pripravili osnutek in poskusno izvedli aktivnost »Spodbujanje zaposlovanja mladih brezposelnih oseb«, ki je bila namenjena brezposelnim osebam s VI. in VII. stopnjo izobrazbe. V letošnjem letu 2008 pa je v mesecu juniju sledila njena realizacija.

Delavnice se je, po izjavah strokovnih svetovalk zavoda, udeležilo veliko število brezposelnih oseb s VI. in VII. stopnjo izobrazbe. Ker točnega števila še nimajo, zadostuje podatek, da so z udeleženoostjo dosegli cilj zavoda.

Cilj aktivnosti je povečati odliv brezposelnih oseb v zaposlitev s spodbujanjem subvencioniranega zaposlovanja težje zaposljivih oseb, ki so mlajše od 25 let, oziroma so iskalci prve zaposlitve in so pridobile visoko strokovno izobrazbo pred manj kakor dvema letoma, za najmanj eno leto.

Ciljna skupina so delodajalci, izbrani na javnem razpisu, ki bodo za polni delovni čas, za obdobje najmanj enega leta, zaposlili brezposelno osebo staro do 25 let oziroma iskalca prve zaposlitve, ki je pred manj kot dvema letoma si pridobil strokovno izobrazbo, prijavljeno v evidenci brezposelnih oseb najmanj tri mesece, ki jim jo bo posredoval zavod.

Zaposlitev mora biti realizirana za polni delovni čas, za obdobje najmanj enega leta.

Merila upravičenosti operativnega izvajalca bodo določena v javnem razpisu, za udeleženca pa je merilo izdelan zaposlitveni načrt z napotitvijo zavoda v aktivnost.

Dvodnevna »Delavnica po študiju v zaposlitev« je torej namenjena mladim iskalcem zaposlitve s VI. in VII. stopnjo izobrazbe ter bo izvajana konec meseca junija.

Namen delavnice je predvsem mladim nuditi oporo za orientacijo, definiranje ciljev in izboljšanje veščin, jim dati izhodišče in orodje za sistematičen pristop za načrtovanje aktivnosti v zvezi z iskanjem dela.

Vsebine delavnice se nanašajo na načrtovanje kariere in veščin iskanja zaposlitev.

Vsebina prvega dneva delavnice (ZRSZ 2006):

- kariera (pojmem kariere, načrtovanje kariere, spremembe na trgu dela in kariera),
- spremembe in odzivi na spremembe (prehod na trg dela, o spremembah, odzivi na spremembe, soočanje s spremembami),
- osebnostne lastnosti, lastnosti dela (Hollandova teorija, tipi osebnosti in delovno okolje, razmerje med tipi, poklicna področja in tipi osebnosti, poročanje o dobljeni šifri),
- kompetence (opredelitev pojma, notranja struktura kompetenc, kompetence in sposobnost, kompetence in osebnostne lastnosti, kompetence zaposljivosti, nabor kompetenc, psihološka pogodba, kompetence – samoocena),
- zaposlitveni cilji: (izobrazba in poklic, dejavniki pri določanju zaposlitvenih ciljev, definiranje zaposlitvenih ciljev),

- ponudba, prijava, življenjepis, spremno pismo (priprava na pisanje prijavnega dokumenta, pisanje prijave, ponudbe in življenjepisa in podobno).
- zaposlitveni razgovor (priprava na zaposlitveni razgovor, v času zaposlitvenega razgovora, po zaposlitvenem razgovoru, individualno delo – reševanje delovnega lista).

4 RAZISKAVA O VLOGI ZRSZ (OS KOPER) PRI ZAPOSLOVANJU DIPLOMANTOV FAKULTETE ZA MANAGEMENT KOPER

Raziskavo o vlogi zavoda (OS Koper) bom predstavila tako, da bom najprej zbrala intervjuje vseh treh intervjujank ter izmed vseh vprašanj, ki sem jim jih zastavila, tvorila skupne tematike.

Pri vsaki tematiki bom najprej predstavila mnenja vsake posamične intervjuvanke, nato pa še iz vseh teh odgovorov povzela svoje ugotovitve in zaključke.

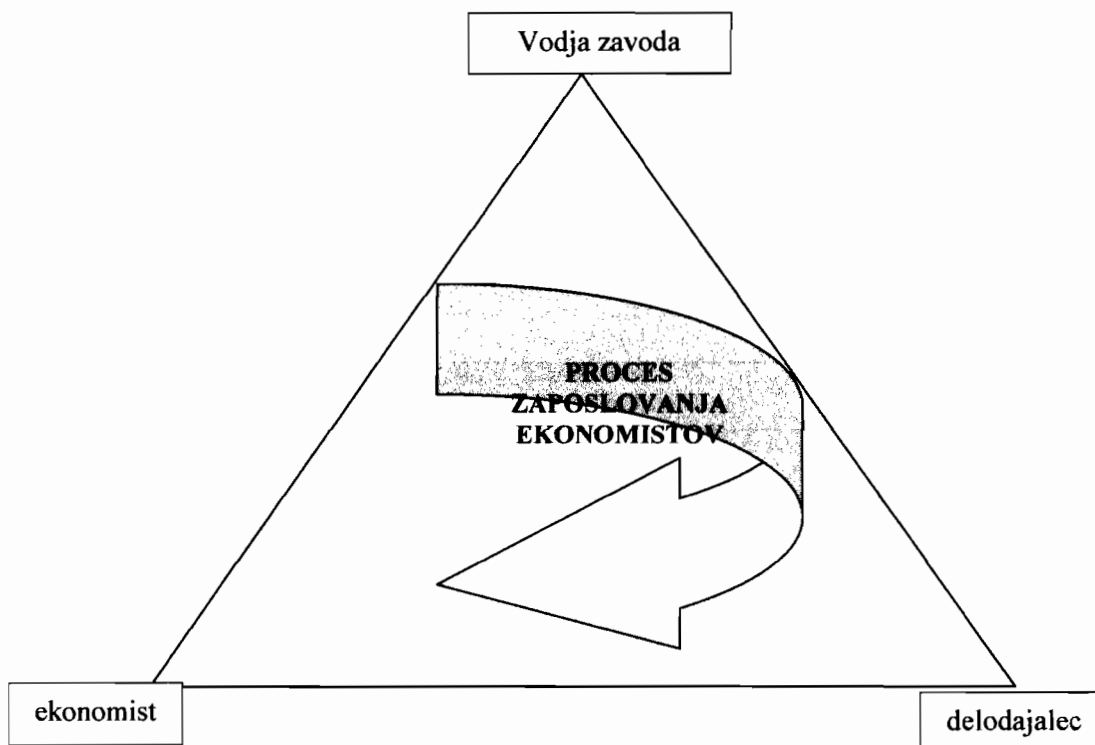
4.1 Metodologija

V empiričnem delu projektne naloge sem izvedla kvalitativno raziskavo s polstrukturiranimi intervjuji, veljavnost metode pa sem preverjala s triangulacijo podatkov, saj sem opravila intervjuje o isti tematiki s tremi različnimi osebami (kar pomeni tri vire podatkov) (Kobeja 2001).

Intervjuje sem opravila z naslednjimi osebami:

- vodjo zavoda območne službe Koper,
- s potencialnim delodajalcem, ki zaposluje oziroma bi zaposlil brezposelnega ekonomista in ima sedež v Kopru,
- z enim brezposelnim diplomantom s FM, ki je prijavljen na zavodu.

Slika 4 Triangulacija podatkov

Razlog za intervjuvanje navedenih oseb je predvsem ta, ker menim, da do pomembnih zaključkov lahko pridem le s pomočjo analiziranja mnenj in izkušenj vseh ključnih oseb, ki nastopajo v procesu zaposlovanja diplomantov. (slika 4).

Iz zgornje slike je razvidno, katere so ključne osebe, ki nastopajo v procesu zaposlovanja ekonomistov.

Cilj intervjuvanja vodje zavoda je bil predvsem celovit vpogled nad delom oziroma funkcijo zavoda na področju zaposlovanja ekonomistov ter kakšne so njihove dosedanje izkušnje z zaposlovanjem le-teh.

S strani delodajalca sem želela izvedeti ali le-ta sodeluje z zavodom ter v kakšni meri in hkrati preveriti kakšne so zaposlitvene možnosti ekonomistov v njihovi organizaciji.

Nazadnje sem intervjuvala brezposelnega ekonomista in od njega želela pridobiti čim več informacij o tem, kakšne so njegove izkušnje z vključevanjem v ukrepe APZ in koliko le-ti dejansko pripomorejo k olajšanju iskanja zaposlitve.

Šele z združitvijo odgovorov vseh treh intervjuvancev sem prišla do pomembnih zaključkov, kakšna je vloga zavoda pri zaposlovanju diplomiranih ekonomistov in diplomiranih ekonomistov za management, ki prvič iščejo zaposlitev oziroma kakšno mnenje imajo le-ti o zavodu ter kako osebe iz gospodarstva, ki bi lahko bili njihovi potencialni delodajalci dojemajo le-te diplomante.

Ker obstaja več tipologij razlikovanja vrst intervjujev, sem se odločila za polstrukturiran intervju.

Pri tej vrsti intervjuja sem najprej pripravila vprašanja za vsakega posameznika različna to je za vodjo OS Koper, za registriranega brezposelnega diplomanta FM in predstavnika kadrovske službe potencialnega delodajalca ekonomista.

Pri polstrukturiranem intervjuju definiramo ključne točke, ki nas vodijo čez intervju. Takšna vrsta intervjuja omogoča veliko svobode anketirancu in raziskovalcu.

Jaz sem se intervjuvanja lotila tako, da sem si najprej določila cilje, ki jih z intervjuvanjem želim doseči pri vsaki posamični osebi oziroma katere informacije si želim pridobiti iz postavljenih vprašanj. Ob tem sem upoštevala možnost, da intervjuvanec odkloni vprašanje ali da nanj ne odgovori direktno oziroma ne pove bistva, toda takšnega primera, kljub pričakovanjem, nisem imela.

4.2 Rezultati in ugotovitve

Na podlagi izvedene kvalitativne raziskave s polstrukturiranimi intervjuji sem prišla do določenih rezultatov in ugotovitev, ki jih predstavljam v posameznih vsebinskih sklopih.

4.2.1 Razlogi za naraščanje brezposelnosti ekonomistov v občini Koper

Vodja zavoda meni, da je vzrok v zasičenosti trga z ekonomisti (večja je ponudba od povpraševanja), naraščanje števila visokih šol s podobnimi programi (zasebne šole), cilj delodajalcev po zmanjšanju števila delavcev, njihova nefleksibilnost, pomanjkanje delovnih izkušenj, podaljševanje delovne dobe in hkrati upočasnen proces upokojevanja ali morebitna napačna izbira poklicnega cilja.

Potencialni delodajalec za ekonomista pa problematiko brezposelnosti vidi predvsem v slabi obveščenosti diplomantov ter razlikah med potrebami in pričakovanji delodajalcev ter željami in sposobnostmi diplomantov. Poleg tega pa meni, da na brezposelnost ekonomistov vpliva prenasičenost trga dela s kadri tega profila.

Ekonomist meni, da je temeljni vzrok v samih fakultetah, saj le-te v veliki meri prepustijo študenta, da se na trgu dela sam znajde, brez kakršnih koli informacij in napotkov. Z druge strani pa so vzrok organizacije, saj ne vedo kakšne so prednosti pri zaposlovanju mladega kadra, saj ne sodelujejo s fakultetami, kar je posledica slaba informiranost diplomantov.

Če povzamem odgovore vseh treh intervjuvancev, pridem do zaključka, da je ključni vzrok za problematiko brezposelnosti ekonomistov večji priliv ekonomistov na trg dela, torej večja ponudba kot je povpraševanje po kadrih tega profila.

Ravno zaradi tega na zavodu v zadnjih letih opažajo, da se zaradi vedno večjega priliva diplomantov na trg dela razmere spreminjajo, saj se povečuje število registriranih brezposelnih oseb z najvišjimi stopnjami izobrazbe (ZRSZ 2006, 33), toda ne vseh. Podobno kot na nižjih ravneh izobrazbe postaja namreč čedalje bolj pomembna postaja smer zaključnega študija, saj zaposlitev hitreje dobijo osebe z izobrazbo, po kateri na trgu dela obstaja večje povpraševanje. Stopnja izobrazbe z leti začanja izgublja pomen.

Drugi ključni vzrok je nezadostno sodelovanje fakultet z delodajalci, kar pripelje do slabe informiranosti diplomantov o razmerah na trgu dela.

Menim, da si ekonomist tekom študija težko nabere delovne izkušnje ravno iz delovnega področja iz katerega končuje študij, saj je ponudba del na študentskih servisih omejena v večini zgolj na dela v proizvodnji, pomožna dela v gostinstvu in podobno. Administrativna dela so redko kdaj razpisana kot prosta delovna mesta.

4.2.2 Predlogi za izboljšave na področju zaposlovanja ekonomistov

Na vprašanje, kako bi izboljšali problematiko brezposelnosti ekonomistov vodja zavoda navaja, da naj bi se začetna faza zaposlovanja diplomantov sistematično pričela že v času izbiranja smeri študija, z ažurnim informiranjem o poklicih, po katerih vlada večje povpraševanje na trgu dela in s spodbujanjem pridobivanja delovnih izkušenj v

času študija, prakse in s pomočjo načrtovanja kariere ter učenja veščin zaposlitve. Zelo je pomembno, da je diplomant prepričan v to, kar hoče in kako doseči svoj cilj.

Bistveno je, da diplomanti stopijo v stik z delodajalci, čeprav jim tega fakulteta ne omogoča. Tako bi jih podjetje lahko spoznalo, pridobili bi si nove delovne izkušnje in bi imeli več možnosti za zaposlitev ob razpisu prostih delovnih mest.

Potencialni delodajalec bi omenjeno problematiko olajšal s tako, da bi delodajalci nudili kar največ informacij o svojem podjetju, kadrovskih potrebah in možnostih razvoja kariere ali možnostih za dodatno izobraževanje in nadaljnji študij. Študentje pa bi morali že tekom študija stopiti v stik s podjetji (študentska dela) ter si tako prilagoditi smer in ritem študija in posledično povečati možnosti za zaposlitev po zaključku šolanja. Da bi komunikacija lažje tekla med delodajalcem in fakultetami, bi moral zavod iznajti način za lažje izmenjavanje informacij.

Način, kako bi problematiko brezposelnosti ekonomistov olajšali, vidi ekonomist v večjem sodelovanju zavoda in organizacij s fakultetami, saj je zavod temeljna vez med delodajalcem in delavcem oziroma je v vlogi posrednika. Nakar pravi, da bi se zavod rabil bolj posvetiti tej problematični ciljni skupini brezposelnih oseb in uvesti nove ukrepe za zaposlovanje.

Kljub temu, da na brezposelnost ekonomistov v veliki večini vplivajo razmere na trgu dela, to je večja ponudba od povpraševanja po ekonomistih, se le-ta problematika lahko omili.

Če povzamem odgovore intervjuvancev ugotovim, da je ključni problem v slabi informiranosti tako delodajalcev kot diplomantov, za kar bi bilo potrebno posredovanje zavoda tako, da bi le-ti lažje stopili v kontakt.

Skratka, ker se je struktura brezposelnosti v Sloveniji v zadnjih petih letih začela spreminjati in sicer že od leta 2003, ko je bilo na zavodu prijavljenih največ ekonomistov z nazivi diplomirani ekonomist (VS) in diplomirani ekonomist za management (Verša 2004, 25), bi se zavod moral v večji meri posvetiti izključno tej skupini brezposelnih oseb in uvesti nove ukrepe za spodbujanje usposabljanja na delovnih mestih diplomantov.

Diplomanti bi tudi lahko izboljšali stanje zadeve, tako da bi sami poskušali stopiti v stik z delodajalcem in si tekom študija nabirati delovne izkušnje, saj so te njihova konkurenčna prednost.

4.2.3 Izvajanje in vključevanje v ukrepe APZ-a

Vodja zavoda navaja, da zavod izvaja krajše delavnice za učenje veščin iskanja zaposlitve, možnost vključitve v trimesečno obliko dela (tako imenovani klubi za iskanje zaposlitve) in v Centru za informiranje in poklicno svetovanje jim je omogočeno iskanje informacij prek spleta in pisanje ponudb in življenjepisov za delo in podobno.

Mladi diplomanti se vključujejo predvsem v delovni preizkus in usposabljanje na delovnem mestu.

Vključevanje diplomantov v ukrepe APZ se od posameznika do posameznika razlikuje, saj so diplomanti, ki zavod dojemajo ko vir pomoči, z druge strani pa so takšni, ki ga dojemajo kot kontrolno in nadzorno institucijo. To na ponavadi sklepajo na podlagi izkušenj ali nepreverjenih stereotipov.

Delodajalec pravi, da z zavodom sodelujejo zaradi določil zakona o delovnih razmerjih, ki pravi, da morajo za vsako prosto delovno mesto, ki ga razpišejo, o tem ustrezno obvestiti zavod.

Zadovoljni so z delom zavoda in pravi, da jim zavod skladno z razpisanimi pogoji za zasedbo prostega delovnega mesta posredujejo kandidate.

Na vprašanje ali po njihovem mnenju zavod dovolj postori za diplomante, odgovarja, da ni pristojen za dajanje mnenja o aktivnostih zavoda, le ponovno navaja, da je treba izboljšati posredovalno funkcijo med fakultetami in delodajalci.

Intervjuvani ekonomist ima slabe izkušnje z vključevanjem v ukrepe APZ-a. Meni, da je vključena v neprimeren ukrep, saj ji je svetovalka v zaposlitvenem načrtu določila delavnico »Pomoč pri načrtovanju poklicne poti«, čeprav že ima končano šolo in se ne namerava naprej šolati in niti ne prekvalificirati. Obenem trdi, da zavod ne izvaja nikakršnih ukrepov posebej za diplomante, a bi jih nujno moral.

Poleg tega je ekonomist mnenja, da je zaposlenim na zavodu cilj le, da te evidentirajo kot iskalca zaposlitve oziroma brezposelno osebo, pošiljajo na dom napotnice primerne tvoji izobrazbi in čez nekaj mesecev že katero koli zaposlitev, ki ni v skladu s tvojo izobrazbo. Meni, da upajo le, da jo sprejmeš in da te lahko črtajo iz evidence iskalcev zaposlitve.

Da je res tako, ekonomist navaja svoj lasten primer:

»Ko so mi ponujali delo terenskega trgovskega potnika za delovne obleke na območju Primorske, sem jim povedala, da mi ne ustreza takšna služba, saj moram uporabljati svoj dom kot pisarno ter telefon in avto za korist podjetja, za katerega naj bi delala.

Na vse to mi je svetovalka odgovorila, da se lahko tudi odjavim z zavoda, če ne želim službe.

Seveda želim službo, vendar ne za vsako ceno. Nato me je opozorila, da prejemam denarno socialno pomoč v znesku 212,97 EUR mesečno ter da moram po šestih mesecih sprejeti kar koli ali pa se sama odjavim ali me oni črtajo iz evidence.

Če te namreč sami črtajo iz evidence, se nadaljnjih šest mesecev nimaš pravice prijaviti na zavod in hkrati brez potrdila kot iskalec zaposlitve nisi upravičen do socialne pomoči.

Torej, če 'povlečem črto', ugotovim, da moje že tako slabo trenutno socialno stanje lahko postane samo še slabše.«

Iz nabora pridobljenih informacij prihajam do sklepa, da je temeljna problematika v tem, da zavod pri izvajanju ukrepov APZ-a ne namenja zadosti pozornosti diplomantom, čeprav njihovo število med registriranimi brezposelnimi v zadnjih letih strmo narašča.

To utemeljujem na podlagi spoznanja, da do sedaj zavod ni še izvedel nobenega ukrepa, ki bi bil namenjen izključno diplomantom. Šele letos je prvič bila izvedena delavnica z nazivom »Po študiju v zaposlitev«, ki je namenjena iskalcem zaposlitve s VI. in VII. stopnjo izobrazbe, kamor spadajo tudi ekonomisti.

Namreč zavod splošuje ukrepe APZ za vse brezposelne osebe, kar ni najbolj smotrna politika pomoči pri zaposlovanju, saj se le-te med seboj razlikujejo.

Glede na to da ekonomisti prvič vstopajo na trg dela in nimajo še delovnih izkušenj, niso preveč privlačni za delodajalce. Le-ti se od drugih brezposelnih oseb razlikujejo po tem, da prinašajo sveže in sodobno znanje, hitro se učijo in so bolj iznajdljivi z novimi tehnologijam, v večini nimajo še družine in se lahko bolj posvečajo delu, hkrati pa podjetja ob zaposlitvi takšnega kadra prejmejo ugodnosti, saj zaposlijo iskalca prve zaposlitve (Zaletel 2006, 41–42).

Naštete razlike so ključni vzrok zaradi česa bi zavod moral izvajati posebne ukrepe za diplomante.

Tudi Zaletel (2006) navaja, da zavod deluje za delovna mesta, ki zahtevajo nižjo stopnjo izobrazbe, slabše pa za dela z zahtevano višjo izobrazbo.

Če se navežem še na predhodne odgovore, menim, da bi zavod ukrepe za zaposlovanje diplomantov moral usmeriti v izboljševanje informiranosti diplomantov in delodajalcev o razmerah na trgu dela ter omogočiti njihovo medsebojno spoznavanje. Zavod bi torej moral izboljšati svojo posredniško vlogo med diplomanti in delodajalci tako, da bi več sodeloval s fakultetami in organizacijami.

Naj poudarim, da ni težava v tem, da diplomanti ne sodelujejo pri izvajanju ukrepov APZ-a, saj sem na podlagi statističnih podatkov ugotovila, da se le-ti v veliki meri vključujejo v izvajane programe. O tem sem pisala v tretjem poglavju, kjer sem posebej za vsako delavnico navedla delež udeležitev ekonomistov.

Težava je zgolj v neprimernih ukrepih, ki jih zavod izvaja, toda z uvedbo novega ukrepa za diplomante v prihodnjih letih na zavodu pričakujejo izboljšave.

5 SKLEP

Brezposelnost ekonomistov v občini Koper je, kot sem že s pomočjo analize statističnih podatkov v nalogi prikazala, pereč problem, saj se zaposljivost z leti manjša. Med okoliščinami, ki v zadnjih letih pomembno vplivajo na zaposlovanje mladih, bi poudarila izrazito podaljševanje izobraževanja in sorazmerno tog trg delovne sile.

Podaljševanje izobraževanja sicer ugodno vpliva na izboljševanje izobrazbene strukture delovne sile, vendar pa na drugi strani povzroča nizke stopnje aktivnosti mladih. Problem dolgega izobraževanja je tudi v pomanjkanju delovnih izkušenj mladih, ki pogosto na trg delovne sile pridejo po 24. letu ali celo kasneje in so kot iskalci prve izkušnje brez relevantnih delovnih izkušenj. S tega vidika menim, da je nujno tudi pri visokošolskem študiju bolj spodbujati študente k pridobivanju ustreznih delovnih izkušenj in vzpostavljanje stikov z delodajalci že med samim študijem.

Tu bi zavod rabil imeti posredniško funkcijo med delodajalcem in študentom, da bi tok informacij lažje tekel, katero ne izvaja. Posledica tega je slaba informiranost delodajalcev, ekonomistov in hkrati zavoda samega.

Dodatna težava podaljševanja izobraževanja pa je usmerjenost interesov mladih predvsem na študij na področju družbenih in poslovnih ved ter prava, kjer je povpraševanja manj od ponudbe, zaradi česar v zadnjih letih narašča brezposelnost mladih diplomantov, med katerimi je na zavodu (OS Koper) največ prijavljenih ekonomistov z nazivi diplomirani ekonomist in diplomirani ekonomist za management.

Relativno tog trg delovne sile v Sloveniji pomeni, da je varnost zaposlitve zaposlenih za nedoločen čas še vedno zelo visoka.

Organizacije, ki zaradi svojih lastnih tveganj želijo imeti čim bolj fleksibilno delovno silo, tveganja prenašajo na novo zaposlene, večinoma na mlade kar dejansko pomeni, da v prihaja do delitve trga dela na dva segmenta. Eden je tisti z visoko varnimi zaposlitvami za tiste, ki so zaposleni za nedoločen čas in drugi z bolj fleksibilnimi oziroma negotovimi zaposlitvami (za določen čas) za mlade.

Poleg omenjene zaposlitve za določen čas je zelo močan tudi študentski trg delovne sile, ki ga delodajalci preferirajo, saj jim predstavlja najemanje poceni fleksibilne in sorazmerno dobro usposobljene delovne sile, do katere nimajo skoraj nobenih obveznosti. Namreč delo prek študentskega servisa ni urejeno kot delo v delovnem razmerju). Za diplomante pa je ključnega pomena, saj si le tako lahko v času študija pridobijo delovne izkušnje.

Menim, da bi zaradi naraščanja števila brezposelnih diplomantov, veljalo, da zavod znotraj ukrepov APZ nameni več pozornosti zagotavljanju karierno-orientacijskih spretnosti in spretnosti iskanja zaposlitve že pred brezposelnostjo - že med šolanjem na visokih šolah. To bi dosegel z uvedbo novih ukrepov za spodbujanje usposabljanja na delovnih mestih diplomantov.

Zavod dela že na tem, saj je v tem letu že bila uvedena in izvajana nova delavnica, ki je namenjena izključno diplomantom. Kljub temu premalo sodeluje s fakultetami, diplomanti in delodajalci, saj bi le tako lahko izoblikovali ustrezne ukrepe za zaposlovanje te ciljne skupine. Zavod namreč posplošuje ukrepe APZ za vse brezposelne osebe, kar ni najbolj smotrna politika pomoči pri zaposlovanju, saj se le-te med seboj razlikujejo. Že med šolanjem bi bilo treba tudi spodbujati več sodelovanja z delodajalci in to tudi pri študiju, ki so sicer bolj teoretični in splošni. Zelo je pomembno, da so diplomanti aktivni in da razumejo ukrepe zavoda za zaposlovanje kot eno izmed vseh ostalih možnih oblik pomoči pri zaposlovanju. Torej zelo je pomembno, da so diplomanti aktivni in da sami poleg zavoda pridobivajo informacije o potencialnih delodajalcih, prijavljajo se na razpisana delovna mesta in podobno.

Posebej bi rada v zaključku izpostavila problematiko zaposlovanja mladih žensk oziroma diplomantk.

Podatki kažejo, da so bolj ogrožene z brezposelnostjo, se pogosteje vračajo vanjo in bolj pogosto opravljajo zaposlitve za določen čas, in to kljub dejstvu, da so mlade ženske v povprečju boljše izobražene kot mladi moški. Del tega dejstva je mogoče sicer pojasniti z vrsto izobrazbe mladih žensk (bolj pogosto družboslovne in poslovodne vede), vendar pa še vedno precejšen del njihove problematike lahko vežemo tudi na odnos delodajalcev do zaposlovanja mladih žensk. Zaenkrat ne obstajajo ukrepi politike zaposlovanja, ki bi bili usmerjeni samo v zaposlovanje mladih žensk, vendar bo potrebno, če se bo situacija še poslabševala, razmisliti tudi o tem.

Obstajajo seveda natančni statistični podatki in analize zavoda, vendar ob teh objektivnih podatkih zelo malo vemo o tem, kako se mladi brezposelni in tisti, ki so neaktivni (niti v izobraževanju niti ne iščejo zaposlitve) dejansko spopadajo z brezposelnostjo, kakšne strategije za iskanje dela in zaposlitve uporabljajo, kakšen je njihov socialni in ekonomski položaj, kakšen vpliv ima brezposelnost na njihovo vsakdanje življenje in na socialna omrežja, ali opravljajo kakšna dela v sivi ekonomiji in podobno. Takšni podatki bi bili za podlago načrtovanja ukrepov zaposlovanja namenjenih diplomantom, po mojem mnenju, nujno potrebni.

LITERATURA

- Brečko, Daniela. 2006. *Načrtovanje kariere*. Ljubljana: Zborniki kariera.
- Cvetko, Roman. 2002. *Razvijanje delovne kariere*. Koper: Znanstveno-raziskovalno središče.
- Franca, Valentina in Lina Vidic. 2007. *Kaj lahko fakulteta ponudi študentom pri iskanju službe*. [Http://www.revija.mojedelo.com/zaposlitveni-nasveti/kaj-lahko-fakulteta-ponudi-studentom-pri-iskanju-sluzbe-841.asp](http://www.revija.mojedelo.com/zaposlitveni-nasveti/kaj-lahko-fakulteta-ponudi-studentom-pri-iskanju-sluzbe-841.asp) (15. 7. 2008).
- Franca, Valentina in Lina Vidic. 2007. *Kaj lahko fakulteta ponudi študentom pri iskanju službe*. [Http://www.revija.mojedelo.com/zaposlitveni-nasveti/kaj-lahko-fakulteta-ponudi-studentom-pri-iskanju-sluzbe-841.asp](http://www.revija.mojedelo.com/zaposlitveni-nasveti/kaj-lahko-fakulteta-ponudi-studentom-pri-iskanju-sluzbe-841.asp) (15. 7. 2008).
- Jagarinec, Darja. 2006. *Po službo sem šla še na sejem*. [Http://zaposlitev.dnevnik.si/aktualno/?n=296](http://zaposlitev.dnevnik.si/aktualno/?n=296) (10. 3. 2008).
- Kobeja, Boris. 2001. *Priročnik za pisce strokovnih besedil: znanstveni aparat*. Koper: Visoka šola za management.
- Verša, Dorotea. 2004. *Mladi diplomanti na trgu delovne sile*. Interno gradivo, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
- Zaletel, Aleš. 2006. *Kako uspešno iskati zaposlitev?* Ljubljana: Moje delo.

VIRI

- Ministrstvo za šolstvo in šport. 2008. *Število registriranih brezposelnih v letih od 2004–2006 (stanje 31. decembra) na ZRSZ (OS Koper)*. [Http://www.mszs.si/eurydice/scripts/brezposelni_zbirnik.pl](http://www.mszs.si/eurydice/scripts/brezposelni_zbirnik.pl) (10. 3. 2008).
- Ministrstvo za šolstvo in šport. 2008a. *Število registriranih brezposelnih ekonomistov v letih od 2004–2006 (stanje 31. decembra) na ZRSZ (OS Koper)*. [Http://www.mszs.si/eurydice/scripts/brezposelni_regije.pl](http://www.mszs.si/eurydice/scripts/brezposelni_regije.pl) (10. 3. 2008).
- Pravilnik o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja. *Uradni list RS*, št. 64/08.
- Zakon o delovnih razmerjih – ZDR. *Uradni list RS*, št. 42/2000, 79/2006, 46/2007 in 103/2007.
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti – ZZZPB. *Uradni list RS*, št. 102/2006.
- Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju – ZZZV. *Uradni list RS*, št. 76/2008.
- ZRSZ – Zavod RS za zaposlovanje. 2006. *Letno poročilo 2006*. Koper: Zavod RS za zaposlovanje.
- ZRSZ – Zavod RS za zaposlovanje. 2007. *Objavljamo pojasnilo na objavljeni prispevek v Delu*, 6. 7. 2006. [Http://www.ess.gov.si/SLO/Aktualno/06-07-06.htm](http://www.ess.gov.si/SLO/Aktualno/06-07-06.htm) (28. 3. 2008).
- ZRSZ – Zavod RS za zaposlovanje. 2007a. *Zavod RS je osnovna ustanova na trgu dela*. [Http://www.nrslo.org/nrp/partnerji/zavod_rs_za_zaposlovanje.aspx](http://www.nrslo.org/nrp/partnerji/zavod_rs_za_zaposlovanje.aspx). (21. 6. 2008).

Literatura

ZRSZ – Zavoda RS za zaposlovanje. 2008. Statut Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje. *Uradni list RS*, št. 84/1999 in 34/2008.

ZRSZ, OE Koper. 2008. *Podatki o iskalcih zaposlitve in brezposelnih za obdobje 2004–2006*. Pridobljeno osebno iz zbirke podatkov ZRZS, OE Koper, maja 2008.

ZRSZ, OE Koper. 2008a. *Vključitve ekonomistov v ukrepe APZ v letu 2007 na ZRSZ, OS Koper*. Pridobljeno osebno iz zbirke podatkov ZRZS, OE Koper, maja 2008.

Žurnal. 2007. *7.600 zaposlitev za 35.000 diplomantov*. [Http://www.zurnal24.si/7600-zaposlitev-za-35-000-diplomantov/novice/slovenija/60461](http://www.zurnal24.si/7600-zaposlitev-za-35-000-diplomantov/novice/slovenija/60461) (21. 6. 2008).